

ONA TILI DARSLARIDA INTERAKTIV VA NOAN'ANAVIY USULLARDAN FOYDALANISH

Jizzax viloyati Sharof Rashidov tumani 8-umum talim maktabi

Ona tili va adabiyot o'qituvchisi

Murodova Nafisa Rahimovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada ona tili darslarida o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatuvchi metodlarning qo'llanilishi haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, interaktiv, interfaol, metod.

Ma'lumki, yangi pedagogik texnologiyalar umumta'lim maktablari o'quvchilarning aqlan rivojlanishi va kamol topishida muhim ahamiyat kasb etadi. pedagogik texnologiyalarni bugungi kunda eng ommaviylashgan turlaridan biri bu – interaktiv metodlardir. Interaktiv metodlar o'quvchi va o'qituvchining birgalikdagi faoliyati bo'lib, o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, zarur xulosalarga kelishga, tahlil qilish va olingan bilimlarni amaliyotga qo'llashga o'rgatadi. O'qituvchining asosiy vazifasi esa, o'quvchilarga aniq yo'nalish berish, to'g'ri xulosalarni aytishdan iborat. Interaktiv metodlar yana shunisi bilan ahamiyatliki, o'qituvchi o'quvchining fikrini hech qachon keskin rad etmaydi, faqatgina to'g'ri xulosani aytadi, natijada o'quvchi o'z xatosini tushunib, fikrlashdan to'xtamaydi va ular o'rtasidagi doimiy faollik ta'minlanadi. O'quvchilarga rasmi topshiriqlarni topshirtirib, ularni fikrlashga, topqirlikka, ijodkorlikka undaydi hamda yozma va og'zaki nutqni o'stirib, lug'at boyligini oshiradi. O'quvchilarning topqirligini, harflarni eslab qolish qobiliyatini o'stirishda quyidagi metodlar samarali natijalar beradi:

Kungoboqar metodi - kungoboqar rasmi o'rtasida unli harflar, uning atrofida esa, undosh harflar yozilgan bo'ladi. O'quvchilar undosh va bitta unli harflarni qo'shib, bir necha so'zlar tuzishadi. O'yin davomida o'rtadagi unliharflarni almashtirish ham mumkin. Bu jarayonda hamma o'quvchilar baravar ishtirok etadilar. O'qituvchi esa mashg'ulot davomida eng faol qatnashganlarni rag'batlantirib, baholab boradi. Bu usul ona tili

darslarini qiziqarli tashkil etish, darslarda o'quvchilarning toliqib qolishlarining oldini olish va qisqa vaqt davomida ko'proq o'quvchilarni baholashga xizmat qiladi.

Sinkveyn metodi – sinkveyn so'zining ma'nosi "beshlik" bo'lib, "Qofiyalanmagan besh qatorlik she'r" degan ma'noni anglatadi. O'quvchilar "Sinkveyn" metodidan foydalanib, qofiyalanmagan besh qatordan iborat she'r yozadilar. Bunga ko'ra birinchi qator bitta so'zdan iborat bo'lishiva bu ot so'z turkumiga oid so'z bo'lishi, ikkinchi qator ikkita so'zdan iborat bo'lishi va busifat so'z turkumiga oid so'z bo'lishi, uchinchi qator uchta so'zdan iborat bo'lishi va bu fe'l turkumiga oid so'zlar bo'lishi, to'rtinchi qatorda to'liq bir maqol keltirilishi va beshinchi qatordabirinchi qatordagi so'zga sinonim bo'lgan bir so'z qo'yilishi mumkin. Ushbu metoddan o'quvchilar so'z turkumlari haqida tushunchalarga ega bo'lganlaridan so'ngfoydalanishi mumkin. O'qituvchi o'quvchining fikrini tinglaydi va shu bilan birga, o'quvchilarniham bir-birlarining so'zlariga e'tibor bilan qarashga o'rgatadi. E'tiroz yoki qo'shimchalar ham "hurmatli", "Sizlarning fikringizga qo'shilgan holda", "bizning ham ayrim fikrlarimiz bor edi" kabi so'zlar orqali bildiriladi. Bu tarzda tashkil etilgan darsda o'quvchi hech qanday tazyiqsiz erkin fikr lay boshlaydi va o'z fikrlarini ochiq bayon etadi, boshqalarni ham hurmat qilishga o'rganadi. Ma'lumki, ona tili darsida ham lug'at ishlarini o'tkazish o'quvchilarda o'zi uchun notanish bo'lgan so'zni izohi haqida qiziqish paydo bo'ladi. Bu so'zlarning izohini topishda o'quvchiningo'zi mustaqil izlanishi maqsadga muvofiqdir. Bunda yuqoridagi metod o'quvchilarning so'z boyligini oshirish bilan bir qatorda lug'at bilan ishlashga ham o'rgatadi.

Kundalik metodi – o'quvchilar ikki guruhga bo'linadilar. Birinchi guruh jadvalning birinchi qismiga tayanch so'zlardan namunalar yozadi. Ikkinchi guruh esa shu so'zlarning ma'nosini izohlaydi. Masalan, sayyohlar - sayohat qiluvchilar.

Birinchi guruh tayanch so'zlarni imlo va husnixat qoidalari asosida yozganiga qarab baholansa, ikkinchi guruh shu tayanch so'zga bergan izohiga qarab baholanadi. Bu metod orqali o'quvchilar to'g'ri va chiroyli yozishga, har bir so'zga befarq bo'lmaslikka, so'zning ma'nosi, imlosi, shuningdek, husnixat bilan yozish malakasining shakllanishiga olib keladi. Darsda interaktiv usullar qo'llashni shunday tashkil etish kerakki, ya'ni dars o'tish jarayonida o'quvchilarning materiallarining ma'lum bir qismi o'quvchilar tomonidan

mustaqil o'rganiladi. O'qituvchi o'quv jarayoni tashkilotchisi, rahbari, nazoratchisi hisoblanadi. O'quvchilarning sinfda o'zini erkin his qilishi va o'quv faoliyati uni emotsional jihatdan qoniqtirishi lozim, ana shundagina u o'zining fikrlarini erkin bayon qila oladi. xulosa qilib aytganda, o'qituvchi bunday texnologiyani puxta bilishi hamda uni amaliyotda o'rganiladigan til materiallarining xususiyatlaridan kelib chiqqan holda uni to'g'ri qo'llay olishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. M.Rahimova. "Xalq ta'limi" ilmiy metodik jurnali rasmiy veb sayti. 2015
2. М.Ниёзова. Д.Рустамова Молодой ученый. 2020.
3. Uzedu.uz sayti